

épített volt. A sarokhoz egy későbbi építési periódus során, egy D-i irányba futó 1 m szélességű falat építettek, amely törtkőből készült.

A nyugati oldalon, a palotaépület ÉNy-i sarkától Ny-i irányú középkori várfal további folytatását tártuk fel egy kis szakaszon, a török várfalon kívüli területen. Visszabontva alapozták rá a török várfalat.

Az előző évben megtaláltuk a vár román kori É-i várfalának egy kis szakaszát. Ez évben feltártuk a fal lábazati kiülését és az alapozás síkját, valamint nyugati folytatásának egy kis részletét. A fal ezen a részen több mint 2 m magasan áll a középkori szint fölött.

A fent említett románkori várfal ÉNy-i sarkát egy kör alaprajzú saroktorony zárja le.

Az ásatás során feltűnően kevés mázatlan kerámia került elő az alsóbb rétegekből, faragott kőanyagot pedig nem leltünk.

A munkát az OMvH hitelkeretéből és a „Középkori Egyetem Alapítvány” közreműködésével végeztük.

Munkatárs: Füzér Róbertné, Szijártó Kálmán
G. SÁNDOR MÁRIA – GERŐ GYÓZÓ

161. Szekszárd, Szőlőhegy

(Tolna megye) *Kk*

Földkitermelés során Szekszárd déli határában egy 18–19. századi csontvázat és két 14–15. századi kemencét bolygattak meg, amelyeket feltártunk.

ÓDOR JÁNOS GÁBOR

162. Szendrő, Várhegy

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) *Kú*

Folytattuk a felsővár tavaly megkezdett feltárását. Az ásatást Szendrő város önkormányzata finanszírozta.

Feltártuk a DK-i bástya déli és keleti homlokfalát, valamint részben az északi és nyugati szárnyfalakat. Megállapítottuk, hogy a bástya déli és nyugati oldalát a 17. század utolsó harmadában átépítették. Az átépítés szintén tört mészkőből készült: a homlokfal vastagsága 270 cm, a középütt belső támpillérral erősített nyugati szárnyfal mindössze 150 cm szélességű.

A belsővárat 3 kutatóárokmal vizsgáltuk. Megállapítottuk, hogy a belsővár dombja mesterséges feltöltés. Ezt 220 cm vastag sokszögű falazat vette körül. Megtalláltuk a belsővár körüli külső járósínt és az egykor a belsővár közepén állt torony maradványait. A torony sokszögű alaprajzú volt (korabeli ábrázolások szerint nyolcszögű), a feltöltésbe süllyesztett pincéjének falait helyenként az utolsó kősorig kiszédték. A toronyhoz bejárat építmény csatlakozott, melynek részben kiszédtett alapfalát megtaláltuk. A leletanyagban nincs biztosan a 16. század közepe elé keltezhető tárgy, így nagy

valószínűséggel állítható, hogy a Bebek család szendrői vára nem a Várhegyen állt. A leletanyagból megemlékendők a vas ágyúgolyók, 2 csont késnyél, vas fogó, kályhacsempe-töredékek.

TOMKA GÁBOR

163. Sente, Homokbánya

(Nógrád megye) *Ú*

18–19. századi temető egy sírjának leletmentése történt. A falu lakói török temetőként tartják számon a lelőhelyet. A bányafalban jelentkező sírnak a fejrésze már megsemmisült. A kibontott, valószínűleg női váz melléklete egyszerű fagyöngyökből összeállított olvasó, kisméretű bronz feszülettel. A sírban megfigyelhető volt a koporsó famaradványa is.

A munkában részt vett: Veres György restaurátor.

MAJCHER TAMÁS

164. Szécsény, Forgách-kastély

(Nógrád megye) *Kk; Kú*

A külső ivóvíz-vezeték cseréjéhez kapcsolódó leletmentés, illetve helyszíni felügyelet a régi vezeték nyomvonalán jelentkező, a középkori várkastélyhoz és a barokk kastélyhoz kapcsolódó objektum-részletek dokumentálására szorítkozott. (Az 1974–1975-ben végzett feltárások az akkor már lehelyezett közművek környezetére nem terjedtek ki.) A kastély nyugati szárnya előtt egy, valószínűleg a déli belső várfalhoz ragasztott, a 18. század elején épített épület sovány homokhabarcsba rakott falait figyeltük meg. A falvastagság 50 és 70 cm között változott. A nyugati rizalit előtt egy, a közművekkel erősen rongált, legalább 180 cm széles kőfal volt megfigyelhető. A fal fölött 16–17. századi leletekkel datált humuszos hulladék réteg húzódott. A nyugati kertbe futó vezeték két, a vár nyugati szárnyához tartozó kőfalat vágott át. A munka kapcsán az 1974–1975-ös ásatások összesítő alaprajzára kerültek az újabb részletek és a felmérhető működő, vagy korábban kiiktatott közművek is.

MAJCHER TAMÁS

165. Székesfehérvár, Fő u. 2.

(Fejér megye) *Ú*

A telek tulajdonosa 1698-ban Haas János Henrik volt, 1712-ben úgy említi az ingatlant, hogy a tulajdonos maga építette, ez évi használatbavételét követően. 1727-ben Daróczi Ferenc Tolna megye alispánjának tulajdonában volt.

A ház azonban – mint az első látásra megállapítható – nem egységes építmény. Egyes részletei alapján (földszinti ajtó- és ablakkeretek, pince) a 18. század

elején épült, majd a 19. század második felében átépítették. Mivel a ház lakott, kutatását csak a pincében tudtuk elvégezni. Pincéjében azonban az aljzatbeton a vastag teknőszigetelés miatt áttörhetetlennek bizonyult.

Éppen ezért csak falkutatással tudtuk megvizsgálni azt, hogy a pince középkori eredetű-e.

Megvizsgáltuk a pincelejárót, a hevederíveket, a pince valamennyi falát. Egységes, barokk téglapítményt találtunk, melyet az 1700-as évek elején építettek. Későbbi átépítések során déli falának keleti része és keleti falának déli része betonból készült falat kapott, ez utóbbiba négyzetes alakú szellőzőt vágtak. A keleti fal északi részén az új csúszda kialakításakor a már téglával egyszer megújított barokk falat ismét, ezúttal betonnal kiegészítették. A pince északi részének keleti felén felvonóház épült. A lépcsőlejáró 7,5 m hosszú, 1,2 m széles, a szabálytalan alaprajzú középpilléres pince 7,7×6,1 méteres belméretű. A falak aljáig (a járósintig) végzett falkutatás során középkori részleteket nem találtunk.

SIKLÓSI GYULA

166. Székesfehérvár, Piac tér

(Fejér megye) *Kk; Kú*

Az Alba Plaza áruház építése során a Palotai kapuhoz vezető késő középkori-török kori dorongút kis részletét dokumentáltuk.

KULCSÁR MIHÁLY

167. Székesfehérvár, Romkert

(Fejér megye) *Kk; Kú*

A Lux-féle kőtár rekonstrukciója során, annak felbontott téglapadlója alatt a Monostor-bástya építési rétegét (benne közép- és török kori kerámiaedények töredékei, üvegedény töredéke, égett embercsont, nagy mennyiségű állatcsont, ágyúgolyók) dokumentáltunk.

KULCSÁR MIHÁLY

168. Székesfehérvár, Várfal-park, Megyeház u. 9–11.

(Fejér megye) *Á; Kk*

A feltárások azért váltak szükségessé, mivel a városfalak állapota ezen a szakaszon életveszélyessé vált, illetve helyreállításukhoz nélkülözhetetlen volt eredeti nyomvonaluk ismerete.

A 13. század végén épült városfal ma kb. 150–160 cm széles maradványait a Megyeház u. 11. sz. ház udvarán tártuk fel. Nagy méretű, formátlan kövekből sárgás habarcsba rakták, teljes szélességét a keleti falélét megsemmisítő barokk falak miatt nem állapít-

hattuk meg. Alapozásának alját a mai udvarszint alatt 220 cm-re találtuk meg. pusztulási törmelékének alja (a mai udvarszint alatt 1 méterre) a „zwinger” egykori járósintjét jelzi. Külső falától kb. 10 méterre nyugatra húzódott a külső, 17. századi városfal belső éle. Ezt másodlagosan felhasznált kőfaragványokból, kváde-
rekéből, fehér habarcs felhasználásával emelték. Szélessége kb. 210–220 cm volt. Alapozása alá az ingoványos altalajba formátlan, nagyobb méretű köveket dobáltak. Alapozásának alja a mai udvarszint alatt 360 cm-re volt. Kiszedett helyét a Megyeház u. 9. udvarán találtuk meg, a beásás szája 60 illetve 80, alja 230 illetve 260 cm-re volt a mai udvarszint alatt. Ezek alatt mindkét kutatóárkunkban az altalajba dobált formátlan, nagyobb köveket találtunk, fent említett alapozáshoz hasonlóan.

A mai támfal előtt mindkét árunkban találtunk középkori falmaradványokat, melyek a 13. századi városfalra ültetett tornyok, esetleg támpillérek maradványai lehettek. Teljes feltárásukra nem volt módunk.

A Várfal-parkban összesen négy árkot húztunk 1. számmal jelölt árunkban megtaláltuk a ma is álló várfalszakasz zokliját, mely kb. 15–40 cm-rel ugrott előre a falsíkból. Alját a mai járósint alatt kb. 220 cm-rel találtuk meg. kisebb kövekből sárga habarcsba rakták.

A 2. sz. árokban az újkori kerítésfal alatt, annak falsíkjától kb. 40 cm-rel előreugorva megtaláltuk a városfal sárga habarcsos, formátlan kövekből rakott alapozását.

3. sz. árunkban kb. 30 cm-rel a mai járósint alatt feltártuk a városfal maradványát. A sárgás-fehér habarcsba rakott nagyobb kövekből álló fal mai szélessége 180 cm, mivel keleti éle a mai téglapadló alatt húzódik. E várfalszakasz irányát 4. sz. árunk adataival határoztuk meg.

Ebben az árokban a városfal kiszedett helyét, illetve egy fehér habarcsos, újjáépített kb. 190–200 cm szélességű csonkját tártuk fel. Ezek alapján meghatározható a Megyeház u. 13. nyugati támfala mellett a városfal vonalvezetése.

SIKLÓSI GYULA

169. Tatabánya, 17. lh.

(Komárom-Esztergom megye) *B; Á*

1998. január 19. és február 16. között leletmentést folytattunk a Környe felé vezető, Tatabányát elkerülő út nyomvonalán. A terepbejárások során talált bronzkori és Árpád-kori edénytöredékek alapján települést feltételeztünk. A kijelölt 5 kutatóárkban azonban csak csekély számú bronzkori oldaltöredék és Árpád-kori oldaltöredék, illetve nyílcsúcs került elő, objektumot nem tudtunk megfigyelni.